

ע"פ 6099/15 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 6099/15

לפני:
כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופטת ע' ברון

המערער: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע,
מיום 17.6.2015, בת"פ 10130-09-13, שניתן על-ידי
כב' השופט א' אינפלד

תאריך הישיבה: כ"ה בטבת התשע"ו (6.1.2016)

בשם המערער: עו"ד אורי דייגי

בשם המשיבה: עו"ד אייל כהן

פסק-דין

השופט א' שהם:

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט א' אינפלד), מיום 17.6.2015, בת"פ 10130-09-13.

2. המערער הורשע, לאחר ניהול משפט הוכחות, בעבירה של הצתה, לפי סעיף 448(א) רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

3. בעקבות הרשעתו בדין, נגזרו על המערער העונשים הבאים: 43 חודשי מאסר לריצוי בפועל; הופעל במצטבר עונש של 12 חודשי מאסר על תנאי, אשר הוטל על המערער, ביום 17.1.2010, בבית המשפט המחוזי בב"ש (ת"פ 8263/08), כך שעליו לרצות 55 חודשי מאסר, שמנינם מיום מעצרו; 6 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור המערער, בתוך 3 שנים ממועד שחרורו מהמאסר, עבירות מסוג פשע "שהן עבירות אלימות פיזית כלפי רכוש או כלפי גוף אדם"; 3 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור המערער, בתוך שנתיים מיום שחרורו מהמאסר, עבירות מסוג עוון "שהן עבירות אלימות כלפי רכוש או כלפי גוף האדם, או כל עבירה שיש בה יסוד של איומים"; כמו כן, חוייב המערער בתשלום פיצויים בסך 20,000 ₪ למתלון.

4. המערער משלים עם הרשעתו בעבירה שיוחסה לו, אך לטענתו בית משפט קמא החמיר בעונשו יתר על המידה, ומכאן הערעור שלפנינו.

עובדות כתב האישום שהוגש נגד המערער

5. בכתב האישום נטען, כי המערער חשד בדודו, יעקב ביליה (להלן: המתלון) כי הוא "גנב את הכסף של אביו". ביום 27.8.2013, במהלך אירוע משפחתי שהתקיים באולם "אפיריון" באזור התעשייה בקרית גת, ולאחר ששתה משקאות אלכוהוליים, התעמת המערער עם המתלון בנוגע לחשד כי זה גנב כספים מאביו. המערער קילל את המתלון לנגד עיני קרובי משפחתו, ובהמשך אמר לו כי הוא "יכנס" בו "וישרוף לו את הבית". ואכן, עוד באותו לילה הגיע המערער לביתו של המתלון בקרית גת, ניגש אל חלון חדר השינה של המתלון, "והעלה את הבית באש דרך חלון חדר השינה", באופן שאינו ידוע למאשימה. בעקבות הדליקה שפרצה בבית, הוזעק למקום צוות מכבי אש והחל בפעולות כיבוי "ולאחר שעה ארוכה שככה האש בבית". כפי שנמסר בכתב האישום, כתוצאה ממעשיו של המערער נשרף כליל חדר השינה של המתלון, גג הבית קרס, ונגרמו נזקי פיח רבים ביתר חלקי הבית. בגזר הדין הובהר, כי בנוסף נגרם נזק לרכוש שהיה בבית "הן ציוד ביתי, והן חפצים שונים אשר אוכסנו במקום.....".

גזר דינו של בית משפט קמא

6. בפתח גזר הדין, עמד בית משפט קמא על עברו הפלילי של המערער, אשר נתן את הדין בעבר במספר הזדמנויות, ואף ריצה שתי תקופות של מאסר בפועל. המאסר האחרון, בן 4 שנים, הושת על המערער בבית המשפט המחוזי בבאר שבע, במסגרת ת"פ 8263/08, בגין ביצוע לא פחות מ-6 מעשי הצתה בעיר קריית גת, במהלך שנת 2008. באותו תיק הוטלו על המערער, בין היתר, 12 חודשי מאסר על תנאי, עונש שהוא בר הפעלה במקרה דנן. בית משפט קמא ציין כי המערער הצית מכוניות, חנויות, ואף בית כנסת, אשר נשרף כליל על תכולתו. בנוסף, הורשע המערער גם בעבירות רכוש ובעבירת מין אחת.

מטעם המערער הוגשה חוות דעת של ד"ר וייל, פסיכולוג קליני, ממנה עולה כי המערער מתפקד ברמה שכלית נמוכה מאוד, למעשה "פיגור קל", הוא חסר ידיעות בסיסיות, חשיבתו דלה, וכישוריו הקוגניטיביים נמוכים. המערער אינו סובל מפירומניה, אך הוא מתקשה להבין סיטואציות חברתיות ולהפיק לקחים. לדעת ד"ר וייל, הטלת עונש של מאסר בפועל על המערער לא תועיל בכדי לסייע בשיקומו.

מתסקיר מבחן שהוגש בעניינו של המערער עולה, כי מדובר ברווק כבן 47 שנים, שהוא בוגר 9 שנות לימוד. המערער לא גוייס לצה"ל אך התנדב לשנת שירות אחת. המערער הועסק במקומות עבודה שונים, אך בשנים האחרונות לא עבד. צוין בתסקיר, כי לפני כ-7 שנים מכר המערער אחת מכליותיו תמורת כסף. המערער אישר כי הוא צורק אלכוהול, אך לדבריו הוא מצוי בשליטה ואינו זקוק לטיפול. עם זאת, הודה המערער כי באירועים משפחתיים הוא מגיע למצבי שכרות. בהתייחסו לעבירה בה הורשע, כפר המערער בביצועה וטען כי לאחר האירוע המשפחתי, במהלכו התעמת עם המתלונן, הוא חזר לביתו. שירות המבחן התרשם כי המערער מתקשה בוויסות צרכיו ותסכוליו, וקיים קושי מבחינתו לשלוט בעצמו, שעה שהוא מרגיש פגוע. על רקע זה, נקבע כי רמת מסוכנותו להתנהגות פורצת גבולות הינה גבוהה. שירות המבחן לא בא בהמלצה טיפולית בעניינו של המערער, והמליץ על "ענישה מוחשית, אשר תבהיר לו את חומרת מעשיו ותהווה גורם מרתיע ומציב גבולות חיצוני".

7. לצורך קביעת מתחם הענישה בעניינו של המערער, ציין בית משפט קמא כי הוא פגע במספר ערכים חברתיים. ראשית לכל, מדובר בפגיעה בזכות הקניין של המתלונן. שנית, עסקינן בגרימת נזק שהינו בעל פוטנציאל לפגיעה נרחבת בחיי אדם וברכוש הציבור. בית משפט קמא קבע, כי נסיבות העבירה חמורות הן, כאשר המערער הצית את בית מגוריו של המתלונן, שהוא "מקום מקלטו ומבטחו". הבית הוא הרכוש היקר ביותר של האדם, שכן הוא "יקר כספית ויקר ללב". הצתת הבית, שגם אם לא היה אדם בתוכו, עלולה לגרום לסיכון של פגיעה בבתים נוספים, ולפגיעה קשה בנפש. על רקע זה, ובשים לב למדיניות הענישה הנוהגת בעבירות כגון דא, נקבע מתחם ענישה הנע בין 25 ל-50 חודשי מאסר לריצוי בפועל. לצורך קביעת העונש בתוך המתחם, הזכיר בית משפט קמא את עברו המכביד במיוחד של המערער, ואת העובדה כי אין לו כל אופק שיקומי. את העבירה בה הורשע ביצע המערער שעה שהיה תלוי ועומד מעל לראשו עונש מאסר מותנה בן 12 חודשים, דבר שלא הרתיעו מלחזור לסורו. עוד צוין, כי המערער אינו מקבל כל אחריות על מעשיו ואינו מביע חרטה וצער על מעורבותו בהצתה. לצד הקולה, נלקחה בחשבון רמת תפקודו הנמוכה של המערער, ובית המשפט הבהיר, כי שיקול זה גם הביא לקביעת מתחם ענישה קל יותר. כמו כן, נתן בית משפט קמא את דעתו לנסיבותיו האישיות הקשות של המערער. לאחר זאת, החליט בית משפט קמא לגזור על המערער את העונשים המפורטים בפסקה 3 לעיל.

הערעור על חומרת העונש

8. בהודעת הערעור שהוגשה על-ידי עו"ד אורי דייגי, בא כוחו של המערער מטעם הסנגוריה הציבורית, נטען כי לא ניתן משקל ראוי לפגיעה ביכולתו של המערער להימנע מביצוע העבירה, בשל מצבו הקוגניטיבי הירוד. עוד נטען, כי עולה מחוות דעת המומחה מטעם ההגנה כי קיים בעניינו של המערער שילוב בין חוסר בשלות אישיותית ויכולות קוגניטיביות דלות, כך שכושר שיפוטו של המערער הינו ילדותי ובלתי בוגר. נטען בנוסף, כי שגה בית משפט קמא בקביעת מתחם הענישה, דבר הנובע מניתוח שגוי של רמת הענישה הנוהגת. עוד קובל המערער על קביעת עונשו בתוך המתחם, קרוב יותר לרף העליון שנקבע. לבסוף, נטען על ידי המערער כי לא היה מקום להורות על הצטברות מלאה של עונש המאסר על תנאי שהופעל על ידי בית משפט קמא.

9. בדיון בערעור טען עו"ד דייגי, בא כוחו של המערער, כי התוצאה הסופית אליה הגיע בית משפט קמא, הכוללת מאסר בפועל בן 55 חודשים, הינה "לא פשוטה ומחמירה יתר על המידה". עוד נטען, כי בעניינו של המערער מדובר בשילוב של פיגור שכלי קל ואישיות ילדותית, ולפיכך אין לראות בו כאחד האדם. לשאלתנו, כיצד ניתן להגן על הציבור מפניו של המערער, אשר בעברו מספר רב של הצתות שהביאו לכליאתו למשך 4 שנים, השיב בא-כוח המערער, כי "הוא רוצה לצאת מהעניינים האלה ואחרי המאסר לעשות טיפול". עוד מסר עו"ד דייגי, כי למערער יש בעיית שתייה והוא השתלב בהליך טיפולי בכלא קציעות, שם הוא מרצה את עונשו, לצורך גמילה מאלכוהול. לדברי עו"ד דייגי, חל שינוי קיצוני בהתנהגותו של המערער דבר המצדיק הקלה בעונשו. המערער עצמו פנה לבית המשפט, במהלך הדיון, ואמר "אני השתיתי".

10. המשיבה, אשר יוצגה על ידי עו"ד אייל כהן, מבקשת לדחות את הערעור. לשיטתה, מדובר במעשה חמור ביותר, כאשר המערער שרף בית המצוי בתוככי שכונת מגורים, וזאת באישון לילה שעה שהאנשים נמים את שנתם. המערער לא הזעיק עזרה ואיפשר לאש שהצית להתפשט בלב שכונת המגורים. עיון בעברו הפלילי של המערער, הכולל מספר רב של הצתות, מעיד על כך שמדובר באדם מאוד מסוכן, אשר אינו מקבל כל אחריות על מעשיו ואינו מגלה תובנה לגבי חומרתם. נטען לבסוף, כי המערער אינו משולב בכל תוכנית שיקומית, ואין אפילו קצה חוט המעיד על רצונו להשתקם.

לאור האמור, התבקשו לדחות את הערעור.

תסקיר מבחן משלים

11. בשל רצונו לבחון את טענת הסנגור, לפיה חל שינוי קיצוני במערער והוא מוכן כיום להשתלב בתהליך טיפולי, ביקשנו משירות המבחן להכין תסקיר משלים בעניינו. למרבה הצער, התסקיר, מיום 24.2.2016, שהוגש לעיונו רחוק מלהיות מבטיח. מאחר שההצתה המיוחסת למערער בוצעה תחת השפעת משקאות משכרים, הוצע למערער להשתלב בטיפול בנושא האלכוהול, אך הוא סירב ולא הביע כל נזקקות טיפולית. המערער מודה, אמנם, כי הוא זה שביצע את ההצתה, אך למרות שהוא גילה "מודעות ראשונית" בעניין השימוש לרעה באלכוהול, הוא אינו מעוניין להשתלב בטיפול משמעותי בתחום זה. לפיכך, אין בפי שירות המבחן כל המלצה טיפולית בעניינו של המערער.

דיון והכרעה

12. בפתח הדברים, יש לחזור ולהזכיר את ההלכה המושרשת לפיה ערכאת הערעור לא תיטה להתערב בגזר דינה של הערכאה הדיונית, אלא אם מדובר בסטייה קיצונית ממדיניות הענישה המקובלת במקרים דומים, או כאשר נפלה בגזר הדין טעות מהותית המצריכה תיקון (ע"פ 1454/15 פלוני נ' מדינת ישראל (10.8.2015); ע"פ 8993/14 מדינת ישראל נ' פלוני (9.8.2015); ע"פ 8479/13 אבו לשין נ' מדינת ישראל (3.8.2015)).

לאחר שבחנו את כלל הנסיבות בתיק זה והאזנו בקשב רב לטיעוני הצדדים, הגענו למסקנה כי דין הערעור להידחות. גם אם עונשו של המערער עומד על הצד הגבוה, הוא אינו משקף סטייה קיצונית מרמת הענישה הנוהגת בעבירות כגון דא, ולפיכך אין כל בסיס להתערבותנו בגזר הדין.

13. המערער הורשע בעבירת הצתה, לפי סעיף 448(א) רישא לחוק העונשין, שהעונש הקבוע בצידה עומד על 15 שנות מאסר. המערער הצית את בית דודו בשל חשד כי הלה שלח את ידו בכספי אביו, וזאת באישון לילה כאשר תושבי השכונה, שבה מצוי הבית, נמים את שנתם. רבות נכתב על חומרתה של עבירת ההצתה, עליה נאמר כי "ראשיתה גפרור, ואחריתה עלולה להיות שערי מוות" (ע"פ 3210/06 עמארה נ' מדינת ישראל (18.3.2007)). הסיכון הגלום בעבירת ההצתה הינו מובן לכל, וכפי שנקבע בע"פ 2599/07 קריין נ' מדינת ישראל (30.4.2007):

"טבעה של הצתה שראשיתה ידוע, אולם כיצד תתפשט ומה יהיה היקף הנזק הכרוך בה, הוא עניין שלמצית, בדרך כלל, אין שליטה עליו. מכאן חומרתה היתרה של עבירה זו, ועל כן חייב העונש הנגזר בצידה לתת מענה לשיקולי גמול, מחד, והרתעת הרבים, מאידך".

14. אכן, גם בעבירות הצתה ניתן למצוא מנעד רחב למדי של מתחמי ענישה ועונשים, ואולם נראה כי בנסיבות העניין הקונקרטי המונח לפנינו נקבע מתחם ענישה ראוי, שהוא אף מקל (לפחות ברף התחתון שנקבע) עם המערער (ראו, למשל, המתחם שנקבע בע"פ 1951/14 מקון נ' מדינת ישראל (15.2.2015)). אשר לעונשו של המערער בתוך המתחם, לא ניתן להתעלם מעברו המכביד של המערער, אשר הורשע בביצוע 6 הצתות שונות, וריצה עונש של 4 שנות מאסר. יצוין, כי בחוות הדעת הפסיכולוגית מטעם ההגנה נאמר כי המערער הודה בביצוע 10 הצתות, וזאת מתוך שעמום וללא כל סיבה נראית לעין. המערער מהווה סכנה מוחשית לציבור וסירובו להשתלב בתהליך טיפולי הופך אותו למעין "פצצה מתקתקת", לכשיסיים את ריצוי עונשו. לא בכדי נאמר בתסקיר שירות המבחן, שהוגש לבית משפט קמא, כי הסיכון להישנות מעשים דומים מצידו של המערער הינו גבוה. על רמת הענישה בעבירות דומות ניתן ללמוד, בין היתר, מע"פ 60/12 עמר נ' מדינת ישראל (7.11.2012), שם אושר עונש של 4 שנות מאסר שהושת על מערער אשר הורשע בהצתה, וכן מע"פ 1908/13 אזולאי נ' מדינת ישראל (3.7.2014), שבו הופחת עונש של 5 שנות מאסר שהוטל על המערער והועמד על 4 שנים לריצוי בפועל (וראו גם, ע"פ 1846/13 עמאש נ' מדינת ישראל (1.12.2013)); ע"פ 7496/12 זיתוני נ' מדינת ישראל (24.6.2013).

לבסוף, יש להזכיר כי המערער ביצע את עבירת ההצתה שעה שהיה תלוי ועומד מעל לראשו עונש מאסר על תנאי בן 12 חודשים, ולטעמנו צדק בית משפט קמא בהפעילו עונש זה במצטבר לעונש המאסר שנגזר עליו.

15. סוף דבר, הננו מחליטים לדחות את הערעור וגזר דינו של בית משפט קמא יעמוד בעינו.

בשולי פסק דינו זה, הננו עדיין מקווים כי המערער יתעשת ויביע את נכונותו להשתלב בתהליך טיפולי, וזאת בראש ובראשונה לטובתו שלו, אך גם לטובת החברה בכללותה.

ניתן היום, כב' באדר א' התשע"ו (2.3.2016).

שופט

שופט

שופט
